



## Kopsavilkums

Vienprātības konferenču rīkošana ir īpašs instruments, lai panāktu progresu sarežģītu problēmu risināšanas procesā, kad vienotas izpratnes trūkums bloķē politikas attīstību. Šajā ziņojumā iekļautie ieteikumi politikas jomā tika pieņemti 2010. gada Vienprātības konferencē bezpajumtniecības jautājumos.<sup>1</sup> Tie ir neatkarīgas žūrijas secinājumi sešos galvenajos jautājumos. Šie ieteikumi politikas jomā var kalpot par drošu pamatu turpmākajam un daudz vērienīgākajam bezpajumtniecības problēmas risināšanas darbam Eiropas Savienībā, it īpaši jaunās stratēģijas “Eiropa 2020”<sup>2</sup> un Eiropas platformas cīņai pret nabadzību un sociālo atstumtību ietvaros<sup>3</sup>.

Atbildot uz **1. galveno jautājumu – “Ko nozīmē bezpajumtniecība?”**, žūrija aplūko “ikdienišķās” bezpajumtniecības definīcijas, piemēram, dzīvi zem klajas debess, un secina, ka bezpajumtniecība ir sarežģīts, dinamisks un katrā konkrētajā gadījumā atšķirīgs process ar atsevišķiem indivīdiem un grupām raksturīgiem ierašanās ceļiem un izejām no situācijas jeb “takām”. Žūrija ierosina pieņemt *ETHOS* tipoloģiju<sup>4</sup> (Eiropas tipoloģija bezpajumtniecības un atstumtības mājokļu jomā), kuru *FEANTSA* (Ar bezpajumtniekiem strādājošo nacionālo organizāciju Eiropas federācija) izstrādāja 2005. gadā, radot vienotu bezpajumtniecības pamatdefinīciju. *ETHOS* izmanto “māju” fiziskos, sociālos un juridiskos „stāvus”, lai izstrādātu plašu tipoloģiju, kas klasificē bezpajumtniekus attiecībā uz četriem galvenajiem dzīves apstākļu raksturojumiem: pajumtes trūkums, pastāvīgas dzīvesvietas trūkums, dzīvošana nedrošos apstākļos un dzīvošana neatbilstošos apstākļos.

Žūrijas atbilde uz **2. galveno jautājumu – “Vai bezpajumtniecības izbeigšana ir sasniedzama?”** – skar šīs problēmas risināšanas ambīciju līmeni, kam jābūt ES bezpajumtniecības stratēģijas pamatā. Žūrija secina, ka bezpajumtniecība ir klaja netaisnība un cilvēku pamattiesību pārkāpums, kuram var un kuram ir jāpieliek punkts. Kaut arī vienmēr pastāvēs iespēja, ka daļa cilvēku nonāks bezpajumtniecības apstākļos, žūrija secina, ka regulāri bezpajumtniecības novēršanas un nepieļaušanas pasākumi nacionālo un reģionālo integrēto bezpajumtniecības stratēģiju kontekstā var gan pasargāt cilvēkus no bezpajumtniecības, gan arī nodrošināt, ka cilvēkiem, kuriem pastāv iespēja palikt bez pajumtes, ātri tiktu piedāvāti ilgtermiņa risinājumi. Tādējādi žūrija uzskata, ka bezpajumtniecības apjomus ir iespējams ar laiku samazināt un, galu galā, to izskaust pavisam. Žūrija ierosina noteikt konkrētus mērķus, kas būtu jārisina, lai pakāpeniski apkarotu bezpajumtniecību.

Aplūkojot **3. galveno jautājumu – “Vai pieeja, kas ir saistīta ar mājokli, ir efektīvākais problēmas risināšanas veids?”**, žūrija ierosina nomainīt patversmes un pagaidu mājokļus kā galvenos bezpajumtniecības problēmas risinājumus pret pastāvīgu mājokļu nodrošināšanas pieeju. Tas nozīmē vairojot bezpajumtnieku iespējas saņemt pastāvīgu mājokli un atvēlēt lielākus līdzekļus aizsardzības pasākumiem un adekvātai finansiālajai palīdzībai cilvēkiem, kas ir saņēmuši mājokli.

Atbildot uz **4. galveno jautājumu – “Kā parūpēties par to, lai bezpajumtniekiem būtu teikšana politikas izveidē?”**, žūrija iesaka noraidīt tendenci raudzīties uz bezpajumtniekiem kā uz pasīviem palīdzības saņēmējiem, tās vietā izvēloties attieksmi, kas uzsver viņu tiesības un autonomiju. Žūrija ierosina dot bezpajumtniekiem tiesības piedalīties svarīgu lēmumu pieņemšanā, kas skar viņu dzīvi. Žūrija arī min būtiskākos šķēršļus tam, lai bezpajumtnieki varētu piedalīties politikas izstrādes procesos, un izsaka ierosinājumus, kā pārvarēt šos šķēršļus.

**5. galvenais jautājums – “Kādā mērā būtu cilvēkiem jāļauj izmantot bezpajumtniecības pakalpojumus neatkarīgi no viņu juridiskā statusa vai pilsonības?”** – skar bezpajumtniecības pakalpojumu pieejamības problēmu, it īpaši migrantu un nacionālo nepilsoņu – ES pastāvīgo

<sup>1</sup> Stikāka informācija par konferenci, ieskaitot visus svarīgākos dokumentus:

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=88&langId=en&eventsId=315&furtherEvents=yes>

<sup>2</sup> Aplūkojama: [http://europa.eu/press\\_room/pdf/complet\\_en\\_barroso\\_007\\_-\\_europe\\_2020\\_-\\_en\\_version.pdf](http://europa.eu/press_room/pdf/complet_en_barroso_007_-_europe_2020_-_en_version.pdf)

<sup>3</sup> Aplūkojama: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=959&furtherNews=yes>.

<sup>4</sup> Skatīt: <http://www.feantsa.org/files/freshstart/Toolkits/Ethos/Leaflet/EN.pdf>



iedzīvotāju – vidū, kuriem var rasties šķēršļi viņu juridiskā vai administratīvā statusa dēļ. Žūrija vērs uzmanību uz to, ka šī problēma kļūst aizvien būtiskāka, un aplūko šo jautājumu saistībā ar to, ka vairākās dalībvalstīs pieaug bezpajumtniecība migrantu un nepilsoņu – ES pastāvīgo iedzīvotāju – vidū. Žūrija uzskata, ka nevienu cilvēku Eiropas Savienībā nedrīkst nolemt dzīvei nabadzībā, un uzsver nepieciešamību respektēt cilvēka pamattiesības neatkarīgi no viņa juridiskā vai administratīvā statusa. Žūrija ierosina noteikt vienotu pieeju migrantu un ES pilsoņu problēmu risināšanā, kas ir palikuši bez pajumtes, jo sava juridiskā vai administratīvā statusa dēļ viņiem ir radušies šķēršļi pakalpojumu pieejamības ziņā. Žūrija uzsver migrācijas politikas īpašo nozīmi un atbildību šīs situācijas novēršanā. Bezpajumtniekiem paredzētajiem pakalpojumiem nav sistemātiski jākompensē migrācijas politikas nekonsekvence, kuras dēļ cilvēki nonāk trūkumā un zaudē pajumti. Bezpajumtniecības pakalpojumus nedrīkst arī izmantot kā līdzekli migrācijas apjoma ietekmēšanai. Bezpajumtniecības pakalpojumu sniedzējus nedrīkst sodīt par to, ka viņi sniedz pakalpojumus grūtdieņiem. Lai veicinātu izpratni par šo jautājumu, žūrija secina, ka ir jāveic ES mēroga pētījums par bezpajumtniecības un migrācijas attiecībām, kā arī par šīm problēmām saistībā ar brīvās pārvietošanās tiesībām ES. Šādā pētījumā būtiska uzmanība būtu jāpievērš migrācijas dzimumu līdzsvara apsekošanai un dažu migrantu – sieviešu – īpašajai dzīves situācijai.

#### **6. galvenais jautājums – “Kas būtu jāiekļauj ES bezpajumtniecības izskaušanas stratēģijā?”.**

Žūrija pārliecinoši secina, ka saskaņā ar jauno stratēģiju „Eiropas 2020” un it īpaši ar Eiropas platformu cīņai pret nabadzību un sociālo atstumtību ir jāizstrādā ambicioza **ES bezpajumtniecības izskaušanas stratēģija**, lai saskaņotu dalībvalstu nacionālās un reģionālās stratēģijas un veicinātu straujāku cīņu pret bezpajumtniecību. Gan vadošajai ES pamatstratēģijai, gan nacionālajām un reģionālajām stratēģijām ir nepieciešama vienota pieeja, un visu būtiskāko jomu – mājokļu nodrošināšanas, sociālo lietu, veselības aprūpes un nodarbinātības – iesaistīšana. Stratēģijām ir nepieciešama pienācīga pārvalde, kas ietvertu visas ieinteresētās puses. To pamatā ir jābūt reāliem pierādījumiem, tāpēc būs nepieciešami skrupulozi datu apkopojumi un pētījumi, un tajās ir jāformulē skaidri mērķi. Ierosinātās ES stratēģiskās struktūras ietvaros žūrija aicina dalībvalstis noteikt konkrētus datumus, līdz kuriem tās novērsīs tādas realitātes kā cilvēku dzīvi zem klajas debess un ilglaicīgu bezpajumtniecību. Turklāt bezpajumtniecības izskaušanai, kvalitatīvu pakalpojumu nodrošināšanai bezpajumtniekiem un iespējai saņemt atbilstošu mājokli un pabalstus, lai varētu to uzturēt, ir jākļūst par galvenajām prioritātēm. Vienotajā bezpajumtniecības izskaušanas stratēģijā ir jāņem vērā tas, ka bezpajumtnieku populācijas sastāvs nemitīgi mainās. ES līmenī stratēģiskajai struktūrai ir jāatbalsta, jāuzrauga un jākoordinē dalībvalstu vienoto nacionālo un reģionālo stratēģiju attīstība ar atbilstošas uzraudzības sistēmas un spēcīgas izpētes programmas palīdzību, kurā iekļautos sociālo inovāciju programmas, pieredzes apmaiņas un starpvalstu sadarbības programmas, kvalitatīvu pakalpojumu nodrošināšana, ilgtspējīgas saiknes ar ES finansēšanas struktūrām un bezpajumtniecības problēmu izskaušanas iespēju konstatējums attiecīgajās politikas jomās.